

*

„Duchowość kobiety”, red. J. Augustyn, Wydawnictwo WAM, Kraków 2007, ss. 232.

Czy istnieje specyficzna duchowość kobiety? A jeśli tak, czym miała by się ona odróżniać od duchowości mężczyzny? Duchowość, jak słusznie zauważył we wstępie do prezentowanej publikacji Józef Augustyn, nie podlega dywersyfikacji. Oznacza to, że w równej mierze obejmuje ona zarówno kobiety, jak i mężczyzn (por. Gal 3,28). Nie sposób jednak nie zauważyć, że w duchowości chrześcijańskiej wyróżnia się duchowość mężczyzny i duchowość kobiety. Rozróżnienie to ma swoją podstawę w pełnieniu przez przedstawicieli obu płci odmiennych zadań i odpowie-

działności związanej z męskością i kobiecością. Te z kolei wynikają z wpisanych w naturę człowieka różnicowań biologicznych, psychologicznych, emocjonalnych. Ponadto należy stwierdzić, iż temat duchowości kobiety jest słabiej opracowany w literaturze przedmiotu niż zagadnienie duchowości mężczyzn. We współczesnej kulturze, tak mocno, choć nie zawsze słusznie, domagającej się „równouprawnienia” płci, podjęcie kwestii bliższego określenia i scharakteryzowania życia duchowego kobiety wydaje się być rzeczą konieczną i wartościową. Z tego względu na uwagę zasługuje książka przygotowana pod redakcją J. Augustyna *Duchowość kobiety*.

Omawiana publikacja jest zbiorem artykułów, które zostały podzielone na trzy części tematyczne. Niektóre z nich zostały już wcześniej opublikowane w kwartalniku *Życie Duchowe*. Pozostałe napisano specjalnie dla zamieszczenia w prezentowanej książce.

W pierwszej części, zatytułowanej *Teologia o kobietach*, znalazło się siedem artykułów, których tematem przewodnim jest teologiczny obraz kobiety odsłaniający jej głębię duchową. W następujących kolejno artykułach zaprezentowano: obecność Bożego obrazu i podobieństwa w kobiecie (J. Bolewski, *Według obrazu Boga*, s. 13-25); łączność między mężczyzną i kobietą wynikającą z charakteru aktu stwórczego Boga (M. Vidal, *Stworzył ich jako mężczyznę i kobietę*, s. 26-37); relacje, jakie łączyły Jezusa z kobietami, które spotykał i które towarzyszyły Mu w czasie Jego ziemskiej misji (S. Łucarz, *Uczennice Jezusa*, s. 38-52); wczesny żeński monastycyzm na przykładzie życia Matek pustyni (J. Naumowicz, *Matki pustyni*, s. 53-65); koncepcję duchowości kobiety w ujęciu Paula Evdokimova (M. Waluś, *Paul Evdokimov o duchowości kobiety*, s. 66-78) oraz poruszającą historię życia Ety Hillesum, młodej Żydówki więzionej w obozie koncentracyjnym, której postać zestawiono dodatkowo z postacią św. Teresy od Dzieciątka Jezus (J. Augustyn, *Dwie święte: kanonizowana i nieochrzczona*, s. 90-100).

Druga część książki została poświęcona zagadnieniom psychologii i duchowości kobiet zaprezentowanym w kontekście ich naturalnej odmienności i specyfiki. W kolejnych siedmiu artykułach podjęto tematy: miejsce i rola kobiety w Kościele ze szczególnym uwzględnieniem jej misji i godności (A. Skowronek, *Godność i posłannictwo kobiety w Kościele*, s. 101-115); odmienność kobiety i mężczyzny w kontekście współczesnych nurtów myślenia feministycznego oraz przemian społecznych (S. Morgalla, *Kobiecość a męskość*, s. 116-126); określenie tożsamości kobiety wobec wyzwań współczesności i jednocześnie wobec zamysłu Boga (L. Słup, *Najważniejsze pytanie*, s. 127-131); uwarunkowania charakteru pobożności kobiet i form ich wyrażania (A. Karoń-Ostrowska, *Najważniejsze pytanie*, s. 132-145); znaczenie macierzyństwa w życiu

i rozwoju kobiety (E. Pohorecka, *Macierzyństwo*, s. 146-158); relacje między matką a córką w perspektywie dochodzenia kobiety do pełni dojrzałości osobowej (B. Smolińska, *Matka i córka*, s. 159-167); miejsce i rola kobiety w rodzinie w kontekście sytuacji problemowych w relacjach z mężem (A. Ładyżyński, *Kobieta w rodzinie. Męski punkt widzenia*, s. 168-181).

Na ostatnią część publikacji złożyły się cztery artykuły zebrane pod wspólnym tytułem: *Kobiety naszych czasów*. Podjęto w nich zagadnienia dotyczące: feminizmu i wpływu współczesnej kultury na samorozumienie kobiety (M. Zielińska, *Współczesne modele kobiecości. Perspektywa feministyczna*, s. 183-193); zaburzonej osobowości kobiety, na przykładzie postaci wykreowanej w literaturze (Z. Zarębianka, *Nieszczęśliwość jako forma istnienia. Kilka refleksji wokół „Cudzoziemki” Marii Kuncewiczowej*, s. 194-205); obrazu kobiety promowanego przez media (I. Górnicka-Zdziech, *Kobiecość w mediach*, s. 206-215); możliwości pełniejszego praktycznego udziału kobiet w życiu Kościoła (D. Kowalczyk, *Czy Kościół lubi kobiety?*, s. 216-229).

Analizowana publikacja nie wyczerpuje rzecz jasna całości problematyki szeroko rozumianej duchowości kobiety. Podejmuje jednak wiele istotnych tematów, które dotąd nie doczekały się bardziej wnikliwego opracowania. Książka adresowana jest do szerokiego grona odbiorców, nie stanowi zatem opracowania ściśle naukowego. Niektóre kwestie zostały więc jedynie wstępnie zarysowane i potrzebują bardziej pogłębionej analizy. Ważne i znamienne wydaje się jednak to, że autorami ponad połowy tekstów składających się na tę interesującą pracę zbiorową są kobiety, które podjęły trud głębszego przemyślenia własnej tożsamości w jej duchowym wymiarze. Świadczy to poważnym potraktowaniu zarówno samych kobiet, jak i tego, co mają do powiedzenia mężczyznom oraz sobie nawzajem.

Intencją, która towarzyszyła twórcom *Duchowości kobiety*, było przyczynienie się do świadomej rezygnacji z wzajemnej rywalizacji mężczyzn i kobiet na polu rodzinnym, społecznym, zawodowym i religijnym. Męskość i kobiecość, jako dwa bieguny ludzkiej rzeczywistości, są skierowane ku wspólnemu doświadczeniu miłości, której źródłem jest ich wspólny Stwórca. Męskość jest punktem odniesienia dla kobiecości i odwrotnie. Zatem rozważania na temat duchowości kobiety, sztucznie oderwane od refleksji o życiu duchowym mężczyzny, stają się pozbawione sensu i nie pozwalają na odkrycie pełnej prawdy o człowieku. Nic więc dziwnego, że redaktorzy prezentowanej publikacji zapowiedzieli, iż jej kontynuacją będzie kolejna książka, zatytułowana tym razem: *Duchowość mężczyzny*. Należy mieć nadzieję, że, podobnie jak w *Duchowości kobiety*, nie zabraknie w niej rzetelnego i pogłębionego spojrzenia na męskość, życie

duchowe mężczyzn oraz ich relacje z płcią przeciwną. W ten sposób obie publikacje będą stanowić wzajemne dopełnienie, które nie pozostawi wątpliwości co do konieczności postrzegania kobiety i mężczyzny jako dwóch niezbędnych dla siebie i uzupełniających się ludzkich światów.

Ks. Adam Świeżyński
Instytut Filozofii UKSW
Warszawa

*